

ETELÄ KAJAANIN KYLÄT RY
Kyläsuunnitelma 2004 - 2014

Luonnollisesti

Etelä-Kajaani

SISÄLLYS

<u>1</u>	<u>JOHDANTO</u>	2
<u>2</u>	<u>KYLIEN NYKYTILAN KUVAUS</u>	2
<u>3</u>	<u>KYLIEN NELIKENTTÄANALYYSI</u>	4
<u>4</u>	<u>KEHITTÄMISTAVOITTEET</u>	6
<u>5</u>	<u>KÄYTÄNNÖN KEHITTÄMISTOIMENPITEET, TOTEUTUSTAULUKKO</u> ...	8

1 JOHDANTO

Etelä Kajaanin Kylät ry on laatinut kyläsuunnitelmansa kehittämistyökaluksi, joka liitetään myös Kajaanin maaseutuohjelmaan. Näin Etelä Kajaanin Kylät ry asettamat tavoitteet kirjautuvat myös osaksi maakunnallista kylien kehittämistä.

Kyläsuunnitelman sisältöä on pohdittu kyläläisten yhteisissä kokoontumisissa ja Etelä Kajaanin Kylät ry:n toimikunnan kokouksissa. Sisällöltään kyläsuunnitelma koetaan realistiseksi, ja sen avulla onkin helpompi toteuttaa asetetut tavoitteet. Tavoitteiden saavuttamiseksi kyläläiset ovat määritelleet toimenpiteitä, joiden avulla alueesta tehdään elinvoimainen asuinalue.

Kyläsuunnitelman toimenpiteiden määrittelyssä ollaan lähdetty siitä, että kyläläiset toimivat itse aktiivisesti asuinalueensa kehittämiseksi hyvien yhteistyökumppaneiden avulla. Yhteistyön tekeminen onkin yksi pääseikka tämän kyläsuunnitelman sisällössä.

Eteläinen Kajaani on kokenut hyvin perinteisen maaseudun kohtalon. Sotien jälkeen väki on vähentynyt, ja kylien palveluista yksi toisensa jälkeen on loppunut. Parhaimmillaan kylillä toimi kuusi koulua samanaikaisesti. Vuonna 1998 alueen viimeinen kyläkoulu, Murtomäen koulu, lakkautettiin, ja se söi kyläläisiltä uskoa ja tarmoa kylän kehittämiseen. Sen jälkeen kylät ikään kuin ovat lamaantuneet, eikä mittavaa kehittämistä ole ollut.

Tämän kyläsuunnitelman tavoitteena on selkeyttää Etelä Kajaanin Kylät ry:n kehittämistoimenpiteitä kymmenen vuoden periodilla. Se toimii rytmittäjänä ja ohjaajana kattavasti kaikissa alueen kehittämistoimissa. Kun kehittämistavoitteet ja –toimenpiteet on nyt selkeästi määritelty, niihin on helppo sitoutua.

2 KYLIEN NYKYTILAN KUVAUS

Etelä Kajaanin Kylät ry:n toiminta perustuu kuuden pienen kylän yhteistyöhön. Etelä Kajaanin Kylät ry:n toiminta-alueella toimivat Halla-ahon, Hatulanmäen, Lahnasjärven, Lehtovaaran, Kivimäen ja Murtomäen kylät. Etelä Kajaanin Kylät ry:n toiminta-alue on noin 500 km² laaja. Asutus on keskittynyt tämän alueen laitamille. Kylät yhdistyvätkin toisiinsa alueen reunoilla kulkevilla teillä, ja alueen keskelle jää satojen neliökilometrien metsäalue. Läntisellä reunalla kylän halkoo viitostie ja keskellä kylää rautatie.

Alueella asuu 31.12.2002 väestölaskennan mukaan noin 300 asukasta.

ikä	0-2	3-6	7-12	13-15	16-18	19-49	50-64	65-74	75-84	85 -	yhteensä
määrä	6	13	24	10	7	97	71	34	32	2	296

Suurin osa väestöstä on siis työikäistä väkeä, joka pääasiallisesti työskentelee palkkatyössä Kajaanin kaupunkikeskuksessa. Tosin kylää ympäröivät muut kunnat, Vuolijoki ja Sonkajärvi tarjoavat työpaikkoja kyläläisille. Alueella toimii myös yrit-

täjiä metsätalouden, maatalouden, kuljetuspalvelujen, energiatalouden, vähittäiskau-
pan ja matkailun aloilla.

Alueelle on viimeisen viidentoista vuoden aikana muuttanut kymmeniä uusia perheitä. Näiden muuttajien myötä kylille on tullut uudisrakentamista ja vanhoja maalaistaloja-
kin on remontoitu vakituista asumista varten. Uudet asukkaat ovat pääasiassa olleet
paluumuuttajia tai muutoin alueen luonnonläheisyydestä ja rauhallisuudesta hur-
maantuneita muuttajia.

Kylätoiminnassa ja muiden yhdistysten toiminnassa mm. metsästysseuroissa on pal-
jon väestöä, joka asuu alueen ulkopuolella esimerkiksi kaupungissa tai toisella haja-
asutusalueen kylällä. Heitäkin on aktiivisesti mukana alueen eri toiminnoissa, ja niin-
pä heidän mukanaolonsa koetaan voimavarana alueelle.

Kylillä on tarjolla seuraavat palvelut:

- kaksi kylätaksia,
- postipalvelut (lähtevä posti noudetaan jokaisen omasta postilaatikosta),
- Lehtovaaran kyläkauppa,
- myymäläauto,
- kirjastoauto,
- kotisairaanhoido,
- vanhusten kotipalvelu
- seurakunnan diakonissan palvelut,
- kolme julkista linja-autovuoroa vuorokaudessa kouluaikana, kesäisin kerran
viikossa,
- 2 ½ -opettajainen peruskoulu naapurikylällä Mainualla, jossa myös kiertävä
päiväkoti 3 – 6 vuotiaille lapsille 3 kertaa viikossa sekä iltapäiväkerho kou-
luikäisille lapsille,
- kunnan ylläpitämät hiihtoladut ja
- Haukijärven uimaranta.

Lehtovaaran metsästäjät ry omistaa Lehtovaaran kylällä sijaitsevan toimitalon, joka
aiemmin oli Kajaanin kaupungin omistuksessa. Kylätoimikunta on tehnyt metsästys-
seuran kanssa toimitalosta käyttösopimuksen, jonka mukaan vuosivuokraa vastaan
kylätoimikunta saa käyttää toimitaloa omien tapahtumiensa järjestämiseen. Kylällä on
mahdollisuus vuokrata kylän tapahtumia varten muiden metsästysseurojen ja Lahnas-
järven perinneyhdistyksen tiloja.

Valtavan metsä- ja luontoalueen vuoksi alueella toimii 13 metsästysseuraa. Sen lisäksi
alueella on muutamia yhdistyksiä, jotka toimivat tiettyä tarkoituspäää varten mm.
Lahnasjärven perinneyhdistys ry ja Haukijärvi ry. Kylätoimikunta on tehnyt aktiivista
yhteistyötä luontojärjestöjen kanssa mm. Kajaanin seudun luonto ry.

Viranomaistyypisistä tahoista koostuvan sidosryhmän muodostavat Kajaanin kau-
punki, Kajaanin seurakunta, TE-keskus, Kainuun Liitto, Kainuun maaseutukeskus ja
Oulun yliopiston Kajaanin kehittämiskeskus.

Kylätoimikunta tekee yhteistyötä myös kainuulaisten kylä- ja asukastoimikuntien kanssa sekä osallistuu Kajaanin kylä- ja asukastoimikuntien yhteistyövaltuuskunnan ja Kainuun Nuotan toimintaan.

3 KYLIEN NELIKENTTÄANALYYSI

Nelikenttäanalyysiä varten on pidetty kyläläisten tapaaminen, jossa on määritelty kylien vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet ja uhat. Lopputulos on saatu aikaan tuplatiimimenetelmään käyttäen, ja tähän kyläsuunnitelmaan on kirjattu ne ominaisuudet, jotka voimakkaimmin tulivat esille em. kokoontumisessa.

Vahvuudet

Kylän vahvuutena pidetään luonnonläheisyyttä; sitä, että alueella on raitista puhdasta ilmaa ja tilaa erilaisille luontoon liittyville harrastuksille.

Kyläläiset ovat kokeneet, että alueella on hyvä yhteishenki eikä naapuriavun pyytämistä ja antamista vieroksuta. Alueen monipuolista ikärakennetta pidetään myös vahvuutena. Vanhemmassakin väestössä on erittäin aktiivisia ihmisiä, ja heidän mukanaoloaan erilaisissa toiminnoissa pidetään voimavarana kylätoiminnalle. Asioiden hoitamisessa koetaan edelleen yhteisvastuullisuutta.

Paikallisten yrittäjien aktiivisuus ja kiinnostus yhteistoimintaan kylätoimikunnan kanssa koetaan varsinaisena valttikorttina kylän kehittymiselle.

Mahdollisuudet

Luonnonläheisyyden ja vahvojen riista- ja kala-alueiden uskotaan houkuttelevan alueelle uusia muuttajia ja tarjoavan erilaisia mahdollisuuksia elinkeino- ja harrastustoiminnalle. Se koetaan myös merkittäväksi tekijäksi globaalin kehityksen rattaissa. Se voi olla seikka, joka avaa myös kansainvälisiä ovia kylillemme. Metsästysseuroilla on vieraanaan kansainvälisiä metsästäjiä, jotka tarjoavat alueen elinkeinoelämälle erinomaisia mahdollisuuksia kehittymiseen.

Alueen laidalla rullaa viitostie, jota pitkin liikkuu huomattava osa pohjois-eteläsuunnan liikenteessä Kajaanissa. Se tarjoaa myös mahdollisuuksia elinkeinotoiminnalle.

Kyläläisillä on runsaasti erilaista ammattiosaamista; rakentajia, taiteilijoita, luonto-asiantuntijoita, käsityöntaitajia, hoiva-alan ja taloushallinnon ammattilaisia, keittiömestareita, kerhonojia jne., joiden taitoja on tähänkin saakka pyritty hyödyntämään kylän toiminnoissa. Kyläläiset ovat olleet yllättävänkin innostuneita tarjoamaan omaa osaamistaan kylän tapahtumiin.

Kylän alueen läheisyyteen on valmisteilla Talvivaaran nikkeli-kaivos. Se tulee työllistämään liki 500 uutta työntekijää. Sillä on jonkin verran negatiivisiakin vaikutuksia Lahnasjärven seudulle, mutta kuitenkin se kokonaisuutena tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia kylien kehittymiselle.

Kylillä ollaan ennakkoluulottomasti suhtauduttu uusiin ja hulluihinkin ideoihin. Niinpä uusien palvelumuotojen lanseeraaminen kyläläisille on kohtuullisin resurssein mahdollista.

Heikkoudet

Hajanainen asutus on kylän kehittämisen heikoin lenkki. Kylätoimikunnan alueen asukkaat eivät ole keskittyneet yhteen paikkaan, vaan koska kyseessä on kuuden kylän yhteistoiminnasta, on asukkaita useassa kyläkeskitymässä. Esimerkiksi yhteisten palvelujen järjestäminen on erittäin hankalaa pitkien välimatkojen vuoksi.

Kylän tiet ovat suhteellisen heikossa kunnossa. Tielaitos on kunnostanut tiettyjä osuuksia viime vuosina, mutta tiukan taloudellisen tilanteen vuoksi jotkut tieosuudet ovat täysin kestävässä tilassa. Rekkaliikenne metsähakkuu- ja turvetuotantoalueille pahentavat tilannetta entisestään.

Alueen toimii paljon erilaisia yhdistyksiä. Nämä yhdistykset eivät ole riittävästi yhdistäneet voimavarojaan, jotta toiminnot olisivat edesauttaneet alueen kehittymistä. Toisten yhdistysten ja yrittäjien toiminnasta ei tiedetä riittävästi. Yhteistyöhenkeä on kuitenkin olemassa, mutta yhteistyön käynnistämisestä on puuttunut vetäjätaho.

Alueella on paljon tiloja, jotka ovat perikuntien omistuksessa. Asuttamisen kannalta nämä ovat hieman ongelmallisia, koska tällaisilta tiloilta on yleensä suhteellisen vaikea ostaa rakennusmaata.

Liikuntatiloja erilaisten pallopelien tai muiden urheilulajien harrastamiseen kylällä ei ole. Kylillä on aiemmin ollut mahdollisuus järjestää liikuntavuoroja Murtojärven koululla, ja tuolloin mukana oli kolmen sukupolven väkeä. Se koettiin erittäin merkittäväksi ja kylää yhdistäväksi tekijäksi, mutta koulun siirryttyä yksityisomistukseen sekin mahdollisuus poistui.

Laajan ja harvaan asutun alueen vuoksi kylille on vaikea saada nopeita tietoliikenneyhteyksiä. Se asettaa rajoituksia elinkeinotoiminnalle ja etätyömahdollisuuksille.

Kylillä asuu paljon aktiivisia ihmisiä, joilla riittäisi taitoa luotsata kylät kehityshankkeesta toiseen. Kuitenkin nämä ihmiset toimivat myös muiden harrastusten parissa eikä aika riitä sitoutumaan järjestyttäviin hankkeisiin kylätoiminnan saralla.

Uhat

Kylän pelätään autioituvan ilman radikaaleja toimenpiteitä. Tiestö rapistuu ja väestö vanhenee. Mikäli vanhuksille ei pystytä turvaamaan kotiin tiettyjä avustavia palveluja heidän on muutettava kaupunkiin, vaikka sitä eivät haluaisikaan. Autiotalot rapistuvat, koska niitä ei markkinoida riittävän ajoissa, ja kymmenien vuosien tyhjillään olon jälkeen niitä ei ole mahdollista kohtuullisin kustannuksin remontoida asumiskäyttöön.

Liikennejärjestelijöiden taloudellinen tilanne ajaa joukkoliikenteen palvelut niin ahtaalle, että kylälle ei enää pystytä järjestämään julkista liikennettä.

Myymäläauton yrittäjä on ilmoittanut, että sen jälkeen kun nykyisin käytössä oleva auto vanhenee, palvelu lakkaa ko. yrittäjän toimesta alueella kokonaan. Tämän seurauksena vähittäiskaupan palveluja ei saada tarjottua kylän alueella. Pitkien etäisyyksien vuoksi Lehtovaaran kauppa ei pysty palvelemaan koko kylän aluetta.

Mikäli Mainuan koulu lakkautetaan kylän lapset siirretään kaupungin kouluihin. Se vähentää alueen houkuttelevuutta uusien muuttajien näkökulmasta ja musertaa kylän kehittämishengen lopullisesti.

4 KEHITTÄMISTAVOITTEET

Kylien palvelutasoa ei pidetä kovin korkeana. Etenkin viimeisen koulun lakkauttaminen koettiin kylillä erittäin raskaana iskuna kylän kehittymiselle. Suurimmat kehittämispaineet kohdistuvat liikennejärjestelyihin, tietoliikenneyhteyksiin, vanhusten asumisen turvaamiseen luonnon hyödyntämiseen elinkeino- ja harrastustoiminnassa ja tehokkaan yhteistyön käynnistämiseen naapurikylä Mainuan kanssa.

Visio

Eteläinen Kajaani on haja-asutusalue, joka pystyy tarjoamaan asukkailleen ja muille ulkopuolisille elämyksiä valtavan luontoreservinsä turvin. Alueen asukkaille on tarjolla erilaisia palveluja, joista osa saadaan omalta kylältä ja osa viranomaistahoilta. Alue on houkutteleva paikka asua, koska siellä on mahdollisuus luontopainotteisiin harrastuksiin kotiovelta alkaen, ja sellainen tukiverkosto, että arjen ongelmista selviää yhteistuumin. Kaikkiin talouksiin saadaan nopeat tietoliikenneyhteydet (laajakaista).

Pitemmän aikavälin tavoitteet

Alueen luontoa hyödynnetään tehokkaasti elinkeino- ja harrastustoiminnassa. Toteutetaan Erätaitokoulu-hanke, jonka avulla Sopotuvan ympäristöön organisoidaan teemaan liittyvää leirikoulu- tai matkailuvalttia. Metsästysseurojen kanssa suunnitellaan ja organisoidaan palvelupaketteja kansainvälisille metsästäjävieraille.

Vanhusväestön palvelutaso turvataan sellaiseksi, että kotona-asuminen on mahdollista niin kauan kuin vanhus sitä haluaa. Palvelukonseptiin pyritään kehittämään uudenlaisia ratkaisuja, siten että palvelujen tarjoamisella on mahdollisimman työllistävä vaikutus kylille.

Mainuan kylän kanssa tehdään aitoa yhteistyötä, joka tukee molempien alueiden kehittymistä. Koulun ohessa olevien toimintojen säilyminen mm. iltapäiväkerhotoiminta järjestellään yhdessä Mainuan kylätoimikunnan ja viranomaistahojen kanssa.

Lyhyemmän aikavälin tavoitteet

Kylällä on paljon osaamista, mutta kaikki eivät osaa sitä hyödyntää. Kaikki eivät myöskään tunne viranomaistahojen tarjoamia palveluja ja yhteyshenkilöitä. Näistä tiedotetaan kootusti kyläläisille yhteistyössä Mainuan kylätoimikunnan kanssa ja näin kyläläiset oppivat käyttämään tehokkaasti oman kylän palveluja. Laaditaan Etelä

Kajaanin Kylät ry:n ja Mainuan kylän edistäminen ry:n toimesta eteläisen Kajaanin palveluluettelo.

Nopeat tietoliikenneyhteydet saadaan kaikkiin talouksiin.

Julkisen liikenteen taso säilyy ainakin nykyisellään. Kesäajan julkista liikennettä kehitetään vastaamaan paremmin vanhusväestön tarpeita.

Vanhukset ovat kokeneet peruskorjausavustusten hakemisen raskaaksi projektiksi. Kylällä on ilmennyt halukkuutta tarjota myös tällaisia palveluja. Organisoidaan peruskorjausavustusten hakemiseen tukijärjestelmä.

Kylällä välimatkat ovat pitkät ja usein kun apua tarvitaan, sitä kysytään lähimmiltä naapureilta. Kun asutaan riittävän ”korvessa” naapuriavun merkitys korostuu entisestään. Naapuriavusta tehdään alueen ylpeyden aihe.

Kyläläiset kaipaavat yhteisiä turinatuokioita, joissa ei tarvitse sitoutua mihinkään toimintoihin. Lisäksi on toivottu tilaisuuksia, joissa voidaan keskustella eri sidosryhmien edustajien kanssa erilaisten teemojen tiimoilta. Etelä Kajaanin Kylät ry ottaa tehtäväkseen järjestää muutaman kerran vuodessa Turpakäräjät, joissa kaikilla on mahdollisuus tuoda asioitaan esille.

Kylän urheiluinnostusta ja kylähenkeä ylläpidetään hankkimalla uudet tilat urheilulajien harrastamiseen. Perushiekkakenttä antaa riittävästi mahdollisuuksia toteuttaa urheiluun liittyviä toimintoja. Kenttää voidaan hyödyntää myös muissakin tapahtumissa.

5 KÄYTÄNNÖN KEHITTÄMISTOIMENPITEET, TOTEUTUSTAULUKKO

TOIMENPIDE	TAVOITE	KEHITTÄMIS- MUOTO	TOTEUTUS- AIKATAULU		TAUSTA- ORGANISAA- TIOT	TOTEUTUS- TIIMIT	TARV. TILAT JA LAITTEET	RAHOI- TUS	TIEDOTUS
			KÄYN- NIS- TYS	PÄÄ- TTY Y					
Palveluluettelo	parantaa kylän omien palvelujen käyttöä, tiedottaa kyläläisille viranomaisten tarjoamista palveluista	yhteistyöhanke	syksy 2004	2005	Mainuan kylätoimikunta, Kajaanin kaupunki, alueen yrittäjät, Kajaanin seurakunta	Etelä Kajaanin Kylät ry (toimikunta), Mainuan kylätoimikunta, opinnäytetyö	vapaaehtois-reservistä	kassavarat ja mainostulot	paikallinen
Erätaitokoulu	hyödyntää alueen luontoa	oma kehittämishanke	2006	2009	Kajaanin seudun luonto ry, alueen yrittäjät, TE-keskus, Kainuun Liitto	Etelä Kajaanin Kylät ry (hankeryhmä), opinnäytetyö	Sopentupa keskuspaikkana	hankerahoitus	kansainvälinen
Peruskorjausavustusten tukijärjestelmä	vanhuksille saadaan tukipalvelu avustusten hakemisen	yhteistyöhanke	kevät 2005	2006	Kajaanin kaupunki, Mainuan kylätoimikunta	Etelä Kajaanin Kylät ry (toimikunta), Mainuan kylätoimikunta palveluja tarjoavat asian-tuntijat	vapaaehtois-reservistä	kassavarat	paikallinen
Turpakäräjät	ideoiden metsästys, palautteen antaminen, tiedotuksen tehostaminen, kylähengen kohottaminen	omaa toimintaa	heti	-	teemoittain eri sidosryhmiä	Etelä Kajaanin Kylät ry	toimitalo	kassavarat	paikallinen

TOIMENPIDE	TAVOITE	KEHITTÄMIS-MUOTO	TOTEUTUS-AIKATAULU		TAUSTA-ORGANISAA-TIOT	TOTEUTUS-TIIMIT	TARVITTA-VAT TILAT JA LAITTEET	RAHOI-TUS	TIEDOTUS
			KÄYNNIS-TYS	KES TO					
Uudet palvelumuodot	palvelutason turvaaminen	oma kehittämishanke	2007	2014.	Kajaanin kaupunki, TE-keskus, vähittäiskaupan yrittäjiä, alueen yrittäjiä, uudenlaisten palvelumuotojen tarjoajat	Etelä Kajaanin Kylät ry, selvityshanke opinnäytetyönä	toimitalo	hankerahoitus	paikallinen
Kansainvälisten metsästäjien kokonaisvaltaiset palvelut	luonnon hyödyntäminen, kyläläisten työllistyminen	yhteistyöhanke	2005	2011	metsästysseurat, alueen yrittäjät, palvelujen tarjoamisesta kiinnostuneet kyläläiset	Etelä Kajaanin Kylät ry	toimitalo, metsästysmajat	kassavarat	kansainvälinen
Urheilukenttä	urheilumahdollisuuksien parantaminen	yhteistyöhanke	heti	2006	Kajaanin kaupunki	Etelä Kajaanin Kylät ry, toimikunta	kartoitus kentän paikasta kyläläisiltä	Kajaanin kaupunki	paikallinen
Tietoliikenne yhteydet	tietoliikenneyhteyksien parantaminen	asianajohanke	heti	2005	Kajaanin puhe-linosuuskunta	Etelä Kajaanin Kylät ry	toimitalo	kassavarat (tiedotus)	paikallinen